

"Сходно Општем оквирном споразуму за мир у Босни и Херцеговини припадници тзв. Народне одбране Аутономне покрајине Западна Босна не сматрају се браниоцима у смислу овог Закона и њихова права као и права чланова њихових породица уређује се Законом о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртава рата и заштите породица са дјецом ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 36/99, 54/05 и 39/06)".

Е. Судска пракса

Пресуда Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У-22/04 од 04.05.2005. године ("Службене новине Федерације БиХ", број 44/05).

Пресуда Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине, број У-7/12 од 20.11.2012. године ("Службене новине Федерације БиХ", број 4/13).

7. Чињенично стање и став Уставног суда Федерације

1. а) Чланом 1. Закона о изменама и допунама Закона о правима бораца и чланова њихових породица ("Службене новине Федерације БиХ", број 70/07) допуњен је члан 2. оспореног закона новим ставом 7.

Пресудом овог Суда, број У-22/04 од 4. маја 2005. године која је објављена у "Службеним новинама Федерације БиХ", број 44/05 од 20. јула 2005. године утврђено је да чланови 2., 3. и 4., те члан 36. тачка 1. Закона о правима бораца и чланова њихових породица ("Службене новине Федерације БиХ", број 33/04) нису у сагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, те је као прелазно рјешење дата могућност Парламенту Федерације Босне и Херцеговине да у року од шест мјесеци од дана објављивања ове пресуде у "Службеним новинама Федерације БиХ" усагласи Закон о правима бораца и чланова њихових породица са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, у ком периоду се овај закон може примјенити.

Наведени рок за усаглашавање од шест мјесеци истекао је 20. јануара 2006. године, а тиме је престала и могућност примјене, а самим тим и допуне наведених законских одредаба укључујући и члан 2. на начин како је то регулисано чланом 1. Закона о изменама и допунама Закона о правима бораца и чланова њихових породица. Ово из разлога што је сагласно члану IV.Ц.3.12.б) Устава Федерације Босне и Херцеговине, престала примјена овог члана.

У складу са наведеним Уставни суд Федерације је утврдио да оспорени члан није у складу са Уставом Федерације Босне и Херцеговине не упуштајући се при том у оцјену његове компатибилности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине на начин како је то предлагао подносилац захтјева.

б) Чланом 43. оспореног закона прописана су доказна средства за утврђивање да ли је рана или повреда задобијена односно да ли је лице од којег чланови породице изводе права по овом закону погинуло, умрло или нестало под околностима из члана 3. овог закона, а то су: писана доказна средства односно, сагласно члану 44. оспореног закона, писана војна документација, те изворна медицинска документација која потиче непосредно по задобијању ране, повреде или обољења. Изричито је наведено да се писаним доказним средством не сматра изјава странке и других лица без обзира на то у којем је облику саопштена.

Чланом 45. оспореног закона још више су сужена (ограничена) доказна средства за утврђивање да је болест наступила под околностима из члана 3. овог закона и то на медицинску документацију која потиче из времена службе у

Оружаним снагама или из периода од 90 дана од дана отпуштања из Оружаних снага.

Анализирајући наведене одредбе Уставни суд Федерације утврдио је да битно сужавају односно искључују примјену одредби Закона о управном поступку које се односе на доказивање чињеница а то се у конкретном случају посебно односи на изјаву странке, свједоке и друге исправе осим писане војне документације и на изворну медицинску документацију која потиче непосредно по задобијању ране, повреде или обољења (члан 43.) односно из времена службе у Оружаним снагама или из периода од 90 дана од дана отпуштања из Оружаних снага (члан 45.) Искључењем могућности употребе и других доказних средстава предвиђених Законом о управном поступку борци и чланови њихових породица који из низа ратних и послеријатних околности (нпр. уништена изворна медицинска документација и др.) нису у могућности прибавити доказе прописане оспореним законом доводе се у неравноправан положај, јер им није осигурана могућност доказивања својих права која, по оцјени овог Суда, осигурава примјена Закона о управном поступку односно примјена доказних средстава прописаних тим законом. Из тих разлога борци и чланови њихових породица су у неједнаком положају пред законом.

Идентичан став у погледу ограничавања доказних средстава и, тиме, искључивања одредби Закона о управном поступку које се односе на доказивање чињеница, Уставни суд Федерације је већ изнио у Пресуди У-7/12 од 20.11.2012. године.

2. Чланом 35. став 1. оспореног закона прописано је да права која се према овом закону стичу по основу рана, повреде, обољења односно погоршања обољења застаријевају у року од три године од дана ступања на снагу овога закона, односно од дана настанка ране, повреде, обољења или погоршања обољења.

Разматрајући оспорену одредбу Уставни суд Федерације је утврдио да је прописан рок застарјелости од три године који почиње тећи било од дана ступања на снагу овог закона било од дана настанка ране, повреде, обољења или погоршања обољења.

На овај начин, а нарочито одређивањем почетка рока застаре од дана настанка ране, повреде, обољења или погоршања обољења Уставни суд Федерације сматра да су сви борци изједначени пред законом јер су у могућности да остварују своја права на једнак начин у разумном року од три године, те због тога оспорена одредба није у несагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

Због наведених разлога Уставни суд Федерације одлучио је као у изреци ове пресуде.

Ову пресуду Уставни суд Федерације донио је једногласно у саставу: др Ката Сењак, предсједница Суда, Сеад Бахтијаревић, мр Ранка Цвијић, Домин Малбашић и Александра Мартиновић, судије Суда.

Број У-8/13 01. октобра 2013. године Сарајево	Предсједница Уставног суда Федерације Босне и Херцеговине Др Ката Сењак, с. р.
---	---

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu Predsjednika Federacije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje ustavnosti člana 2. stav 7., člana 35. stav 1., čl. 43. i 45. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, na osnovu člana IV.C.10. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, nakon provedene javne rasprave, na sjednici održanoj 01.10.2013. godine, donio je

PRESUDU

1. Utvrđuje se da član 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07), te čl. 43. i 45. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04, 56/05, 70/07 i 9/10) nisu u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.
2. Utvrđuje se da je član 35. stav 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.
3. Presudu objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH".

Образложење

1. Podnosilac zahtjeva i predmet zahtjeva

Predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud Federacije) dana 07.03.2013. godine zahtjev za utvrđivanje usklađenosti člana 2. stav 7., člana 35. stav 1., člana 43. i člana 45. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04, 56/05, 70/07 i 9/10) (u daljem tekstu: osporeni zakon) sa odredbama člana II.A.2.(1) c) d) i n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

2. Stranke u postupku

Na osnovu člana 39. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 37/03) stranke u ovom postupku su: Predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine, kao podnosilac zahtjeva i Parlament Federacije Bosne i Hercegovine - Predstavnički dom i Dom naroda, kao donosilac osporenog zakona.

U skladu sa članom IV.C.10.(2) a) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine podnosilac zahtjeva je ovlašteno lice za podnošenje zahtjeva.

3. Bitni navodi podnosioca zahtjeva

Podnosilac zahtjeva je naveo da su članom 2. stav 7. pripadnici vojnih formacija Narodne odbrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna isključeni iz prava predviđenih osporenim zakonom i dodijeljeno im je svojstvo građanskih lica protivno obilježjima takvih lica datih u Četvrtoj ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih lica u vrijeme rata, koje svojstvo imaju "građanska lica koja ne učestvuju u neprijateljstvima i koja se ne odaju nikakvoj djelatnosti vojničke prirode". Ističe da navedena odredba osporenog zakona nije u saglasnosti sa članom II.A.2.(1) c) i d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, koji svim licima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine garantuje jednakost pred zakonom i zabranjuje svaku diskriminaciju zasnovanu na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu. Nadalje se navodi da je članom 2. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/04) definisan pojam branilaca za koji je Ustavni sud Federacije, u Presudi broj U-22/04 od 4. maja 2005. godine utvrdio da nije u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, jer navedenim članom pripadnici oružanih formacija Narodne odbrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna, kao i članovi njihovih porodica nisu tretirani na jednak način kao i pripadnici drugih oružanih formacija koje su u relevantnom periodu bile u istom ili sličnom položaju, što predstavlja povredu prava na jednakost pred zakonom i odredbi o zabrani diskriminacije. Koristeći mogućnost datu u navedenoj presudi Ustavnog suda Federacije da usaglasi osporeni zakon sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je članom 1. Zakona o izmjenama i

dopunama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07) dopunio postojeći član 2. sa stavom 7. i izričito iz prava predviđenih odredbama osporenog zakona isključio pripadnike tzv. Narodne odbrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna i propisao da se za njih i članove njihovih porodica prava uređuju Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom. Time je, po mišljenju podnosioca zahtjeva, Parlament Federacije isključujući pripadnike tzv. Narodne odbrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna i članove njihovih porodica iz prava predviđenih odredbama osporenog zakona diskriminisao lica iz različitih vojnih formacija koja su u relevantnom periodu bila u istom ili sličnom položaju, kakav je stav bio zauzet i u navedenoj presudi Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

Podnosilac zahtjeva osporava član 35. stav 1. kojim se propisuje da prava prema osporenom zakonu koja se stiču na osnovu rane, ozljede, oboljenja, odnosno pogoršanja oboljenja zastarijevaju po proteku prekluzivnog roka zastare od tri godine od dana stupanja na snagu zakona odnosno od dana nastanka rane, ozljede, oboljenja ili pogoršanja oboljenja, tako da je, po njegovom mišljenju, istekom ovog roka onemogućeno uvođenje u ova prava, što nije u saglasnosti sa odredbama člana II.A.(1) c) i n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Evropskom socijalnom poveljom i Međunarodnim sporazumom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i drugim međunarodnim dokumentima. Podnosilac zahtjeva je mišljenja da odredba stava 1. člana 35. osporenog zakona bez objektivnog i razumnog opravdanja ne ostavlja mogućnost svim pripadnicima Oružanih snaga da u slučaju invalidnosti uzrokovane ranom ili oboljenjem ostvare ista prava, jer pripadnik Oružanih snaga koji je ranjen ili obolio vršeci vojnu dužnost u cilju odbrane i kod koga se nakon 2007. godine kao posljedica ranjavanja ili oboljenja manifestira nepovoljan odnos fizičkih i duševnih sposobnosti na svakodnevne obaveze, neće moći ostvariti prava iz socijalne brige predviđena osporenim zakonom. Također ukazuje i na činjenicu da se psihički poremećaji, kao bolesti koje nastaju poslije određene traume, kao što je posttraumatski stresni poremećaj, mogu manifestirati i nakon proteka dugog niza godina poslije stradanja. Nadalje, podnosilac zahtjeva ukazuje i na činjenicu da je dio branilačke populacije, koji je zadobio teže fizičke traume, uz pomoć međunarodnih organizacija izmješten na liječenje i oporavak u druge države, te fizički nisu bili u mogućnosti prekinuti rok zastare i podnijeti zahtjev u zakonski predviđenom roku. Po mišljenju podnosioca zahtjeva, nesporna je obaveza države da u skladu sa međunarodnim instrumentima osigura socijalnu zaštitu i brigu svim licima i da za vremensko ograničavanje ostvarivanja tih prava ne postoji razumno opravdanje.

Podnosilac zahtjeva smatra da ograničavanje sredstava dokazivanja (član 43. osporenog zakona) samo na pisana dokazna sredstva nije u skladu sa odredbama člana II.A.(1) c) i d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine koje garantuju jednakost pred zakonom i zabranu diskriminacije. Navodi da je članom 150. Zakona o upravnom postupku kao dokazno sredstvo predviđeno sve što je podesno za utvrđivanje stanja stvari, kao što su: isprave, svjedoci, izjava stranke, vještaci, uviđaj. Smatra da se uskraćivanjem dokazne snage dokaznim sredstvima navedenim u Zakonu o upravnom postupku posebno diskriminiraju lica koja su u trenutku izbijanja oružanih sukoba u Bosni i Hercegovini imala prebivalište na teritorijama koje su kasnije zaposjednute od strane neke druge vojne formacije (bilo da se radi o teritoriji cijele općine ili pak o njenim dijelovima). Ta lica nisu bila u prilici sačuvati materijalne dokaze o angažiranju u formacijama oružanih snaga i okolnostima stradanja ili obolijevanja. Pored toga, navodi da je uobičajena pojava bila da ni medicinska

ustanova, u kojoj je do tada vršeno zbrinjavanje stradalih, nije uspijevala prilikom povlačenja sa datog teritorija spasiti i evakuirati medicinsku dokumentaciju koja bi kasnije mogla poslužiti kao dokazno sredstvo u postupku dokazivanja stradanja nekog lica.

Ograničavanje vremenskog perioda propisano članom 45. osporenog zakona u odnosu na medicinsku dokumentaciju, po mišljenju podnosioca zahtjeva, u suprotnosti je sa odredbama člana II.A. član 2. stav 1. tačke c. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, jer se ovakvim odredbama zakona negira pravo na jednakost pred zakonom i na takav način se vrši diskriminacija pojedinih skupina iz kategorije branilaca.

Stoga, predlaže Ustavnom sudu Federacije da nakon provedenog postupka u skladu sa čl. 24. i 37. Poslovnika Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine donese presudu kojom će se utvrditi da odredbe člana 2. stav 7., člana 35. stav 1., člana 43. i člana 45. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica nisu u saglasnosti s odredbama člana II.A.2.c) d) i n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

4. Bitni navodi odgovora na zahtjev

Ustavni sud Federacije je dana 15.03.2013. godine u skladu sa članom 16. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 37/03) zatražio od Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine – Predstavničkog doma i Doma naroda, da kao druga strana u postupku dostave odgovor na zahtjev podnosioca u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahtjeva.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije postupio po zahtjevu Ustavnog suda Federacije i nije dostavio traženi odgovor.

5. Sjednica Suda sa javnom raspravom

U ovom ustavno-sudskom predmetu održana je javna rasprava 18.09.2013. godine na kojoj su bili prisutni: podnosilac zahtjeva lično, ovlaštene predstavnici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine kao punomoćnici, dok u ime Doma naroda Parlamenta nije pristupio niko, iako su uredno pozvani.

Podnosilac zahtjeva je u svom izlaganju ostao u cijelosti kod navoda iz zahtjeva, bliže obrazlažući navode o diskriminaciji.

Punomoćnici Predstavničkog doma su istakli da se prilikom donošenja osporenog zakona vodilo računa o primjeni Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovine i da zbog separatističkih namjera da se dio teritorije izdvoji iz teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine pripadnici tzv. Autonomne pokrajine Zapadna Bosna nisu mogli biti tretirani kao dio strukture Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Naime, vodilo se računa da ovaj zakon bude pravedan, socijalno odgovoran i osjetljiv prema ratnim stradalnicima, održiv i provodiv u ekonomsko-socijalnom smislu. Iako su pripadnici Narodne odbrane Zapadna Bosna bili na agresorskoj strani, oni su naknadno socijalno zbrinuti dobijajući status civilne žrtve rata i prava po Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom.

Punomoćnici osporavaju pozivanje podnosioca zahtjeva na kratak rok od tri godine iz člana 35. stav 1. osporenog zakona jer je u vrijeme donošenja ovog zakona to značilo praktično pozivanje na period od 12. godina nakon rata, što je tada bio i više nego primjeren rok za ostvarivanje prava iz ratnog perioda za svakog pripadnika oružanih i policijskih snaga Armije Bosne i Hercegovine i Hrvatskog vijeća odbrane.

6. Relevantni propisi za odlučivanje

A. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Član II. A.2.

"Federacija će osigurati primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u dodatku ovog ustava, Posebno:

(1) Sva lica na teritoriji Federacije uživaju prava na:

- c) jednakost pred zakonom;
- d) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, polu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu;
- n) socijalnu zaštitu."

Član IV.C.3.12.

"Odluke Ustavnog suda konačne su i obavezujuće, ostaje:

- a) .....
- b) Sud utvrdi da zakon, usvojeni ili predloženi zakon ili drugi propis Federacije ili bilo kojeg kantona, grada ili bilo koje općine nije u skladu sa ovim ustavom. Taj ili drugi propis neće se primjenjivati, odnosno stupiti na snagu, osim ukoliko se izmjeni na način koji propiše Sud ili ukoliko Sud ne utvrdi prijelazna rješenja, koja ne mogu biti na snazi duže od šest mjeseci.
- c) .....

B. Zakon o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine

("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 37/03)

Član 40.

"Usvojeni ili predloženi zakon ili drugi propis organa federalne, kantonalne ili općinske vlasti za koji Ustavni sud utvrdi da nije u skladu sa Ustavom neće se primjenjivati od dana objavljivanja presude Ustavnog suda u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno predloženi zakon ili drugi propis neće stupiti na snagu.

Zakon ili drugi propis iz stava 1. ovog člana primjenjivat će se odnosno stupit će na snagu od dana određenog u tom propisu ukoliko se izmijeni na način koji propiše Ustavni sud.

Uzimajući u obzir sve okolnosti koje su od interesa za zaštitu ustavnosti, a naročito posljedice koje utvrđeni nesklad proizvodi, odnose koji su uspostavljeni na osnovu takvog zakona ili drugog propisa, kao i interes pravne sigurnosti, Ustavni sud može utvrditi prijelazna rješenja koja ne mogu biti na snazi duže od šest mjeseci od dana objavljivanja presude Ustavnog suda u "Službenim novinama Federacije BiH" o utvrđenoj neskladnosti zakona ili drugog propisa sa Ustavom i o prijelaznim rješenjima."

C. Osporene odredbe Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04, 56/05, 70/07 i 9/10)

Član 35. stav 1.

"Prava, prema ovom zakonu, koja se stiču po osnovu rana, povrede, oboljenja, odnosno pogoršanja oboljenja zastarijevaju u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona, odnosno od dana nastanka rane, povrede, oboljenja ili pogoršanja oboljenja."

Član 43.

"Utvrđivanje da je rana ili povreda zadobijena pod okolnostima iz člana 3. ovog Zakona vrši se samo pisanim dokaznim sredstvima u skladu sa članom 44. ovog Zakona.

Utvrđivanje da je lice od kojeg članovi porodice izvode prava, prema odredbama ovog Zakona, poginulo, umrlo ili nestalo pod okolnostima iz člana 3. ovog Zakona, vrši se samo pisanim dokaznim sredstvima na način iz stava 1. ovog člana.

Pisanim dokaznim sredstvom prema stavu 1. ovog člana smatra se i izvorna medicinska dokumentacija koja potiče neposredno po zadobijanju rane, povrede ili oboljenja.

Pisanim dokaznim sredstvima, u smislu ovog Zakona, ne smatra se izjava stranke i drugih lica, bez obzira na to u kom obliku je saopćena."

Član 45.

"Utvrđivanje da je bolest nastupila pod okolnostima iz člana 3. ovog Zakona, vrši se samo na osnovu medicinske dokumentacije koja potiče iz vremena službe u Oružanim snagama ili iz perioda od 90 dana od dana otpuštanja iz Oružanih snaga."

D. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica

("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07)

Član 1.

U Zakonu o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04 i 56/05), u članu 2. iza stava 6. dodaje se novi stav 7., koji glasi:

"Shodno Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini pripadnici tzv. Narodne odbrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna ne smatraju se braniocima u smislu ovog Zakona i njihova prava kao i prava članova njihovih porodica uređuje se Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/99, 54/05 i 39/06)".

E. Sudska praksa

Presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-22/04 od 04.05.2005. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/05).

Presuda Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-7/12 od 20.11.2012. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 4/13).

7. Činjenično stanje i stav Ustavnog suda Federacije

1. a) Članom 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07) dopunjen je član 2. osporenog zakona novim stavom 7.

Presudom ovog Suda, broj U-22/04 od 4. maja 2005. godine koja je objavljena u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 44/05 od 20. jula 2005. godine utvrđeno je da članovi 2., 3. i 4., te član 36. tačka 1. Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/04) nisu u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te je kao prijelazno rješenje data mogućnost Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove presude u "Službenim novinama Federacije BiH" usaglasi Zakon o pravima branilaca i članova njihovih porodica sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, u kom periodu se ovaj zakon može primjenjivati.

Navedeni rok za usaglašavanje od šest mjeseci istekao je 20. januara 2006. godine, a time je prestala i mogućnost primjene, a samim tim i dopune navedenih zakonskih odredaba uključujući i član 2. na način kako je to regulisano članom 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica. Ovo iz razloga što je saglasno članu IV.C.3.12.b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prestala primjena ovog člana.

U skladu sa navedenim Ustavni sud Federacije je utvrdio da osporeni član nije u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i

Hercegovine ne upuštajući se pri tom u ocjenu njegove kompatibilnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine na način kako je to predlagao podnosilac zahtjeva.

b) Članom 43. osporenog zakona propisana su dokazna sredstva za utvrđivanje da li je rana ili povreda zadobijena odnosno da li je lice od kojeg članovi porodice izvode prava po ovom zakonu poginulo, umrlo ili nestalo pod okolnostima iz člana 3. ovog zakona, a to su: pisana dokazna sredstva odnosno, saglasno članu 44. osporenog zakona, pisana vojna dokumentacija, te izvorna medicinska dokumentacija koja potiče neposredno po zadobijanju rane, povrede ili oboljenja. Izričito je navedeno da se pisanim dokaznim sredstvom ne smatra izjava stranke i drugih lica bez obzira na to u kojem je obliku saopćena.

Članom 45. osporenog zakona još više su sužena (ograničena) dokazna sredstva za utvrđivanje da je bolest nastupila pod okolnostima iz člana 3. ovog zakona i to na medicinsku dokumentaciju koja potiče iz vremena službe u Oružanim snagama ili iz perioda od 90 dana od dana otpuštanja iz Oružanih snaga.

Analizirajući navedene odredbe Ustavni sud Federacije utvrdio je da bitno sužavaju odnosno isključuju primjenu odredbi Zakona o upravnom postupku koje se odnose na dokazivanje činjenica a to se u konkretnom slučaju posebno odnosi na izjavu stranke, svjedoke i druge isprave osim pisane vojne dokumentacije i na izvornu medicinsku dokumentaciju koja potiče neposredno po zadobijanju rane, povrede ili oboljenja (član 43.) odnosno iz vremena službe u Oružanim snagama ili iz perioda od 90 dana od dana otpuštanja iz Oružanih snaga (član 45.) Isključenjem mogućnosti upotrebe i drugih dokaznih sredstava predviđenih Zakonom o upravnom postupku branioци i članovi njihovih porodica koji iz niza ratnih i poslijeratnih okolnosti (npr. uništena izvorna medicinska dokumentacija i dr.) nisu u mogućnosti pribaviti dokaze propisane osporenim zakonom dovode se u neravnopravan položaj, jer im nije osigurana mogućnost dokazivanja svojih prava koja, po ocjeni ovog Suda, osigurava primjena Zakona o upravnom postupku odnosno primjena dokaznih sredstava propisanih tim zakonom. Iz tih razloga branioци i članovi njihovih porodica su u nejednakom položaju pred zakonom.

Identičan stav u pogledu ograničavanja dokaznih sredstava i, time, isključivanja odredbi Zakona o upravnom postupku koje se odnose na dokazivanje činjenica, Ustavni sud Federacije je već iznio u Presudi U-7/12 od 20.11.2012. godine.

2. Članom 35. stav 1. osporenog zakona propisano je da prava koja se prema ovom zakonu stiču po osnovu rana, povrede, oboljenja odnosno pogoršanja oboljenja zastarijevaju u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona, odnosno od dana nastanka rane, povrede, oboljenja ili pogoršanja oboljenja.

Razmatrajući osporenu odredbu Ustavni sud Federacije je utvrdio da je propisan rok zastarjelosti od tri godine koji počinje teći bilo od dana stupanja na snagu ovog zakona bilo od dana nastanka rane, povrede, oboljenja ili pogoršanja oboljenja.

Na ovaj način, a naročito određivanjem početka roka zastare od dana nastanka rane, povrede, oboljenja ili pogoršanja oboljenja Ustavni sud Federacije smatra da su svi branioци izjednačeni pred zakonom jer su u mogućnosti da ostvaruju svoja prava na jednak način u razumnom roku od tri godine, te zbog toga osporena odredba nije u nesaglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Zbog navedenih razloga Ustavni sud Federacije odlučio je kao u izreci ove presude.

Ovu presudu Ustavni sud Federacije donio je jednoglasno u sastavu: dr. Kata Senjak, predsjednica Suda, Sead Bahtijarević,

mr. Ranka Cvijić, Domin Malbašić i Aleksandra Martinović,
sudije Suda.

Broj U-8/13
01. oktobra 2013. godine
Sarajevo

Predsjednica
Ustavnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine
Dr. **Kata Senjak**, s. r.

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu Predsjednika Federacije Bosne i Hercegovine za utvrđivanje ustavnosti članka 2. stavak 7., članka 35. stavak 1., čl. 43. i 45. Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji, na temelju članka IV.C.10. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, nakon provedene javne rasprave, na sjednici održanoj 01.10.2013. godine, donio je

PRESUDU

1. Utvrđuje se da članak 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07), te čl. 43. i 45. Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04, 56/05, 70/07 i 9/10) nisu sukladni Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine.
2. Utvrđuje se da je članak 35. stavak 1. Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji sukladan Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine.
3. Presudu objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH".

Образложење

1. Podnositelj zahtjeva i predmet zahtjeva

Predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud Federacije) dana 07.03.2013. godine zahtjev za utvrđivanje usuglašenosti članka 2. stavak 7., članka 35. stavak 1, članka 43. i članka 45. Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/04, 56/05, 70/07 i 9/10) (u daljnjem tekstu: osporeni zakon) sa odredbama članka II.A.2.(1) c) d) i n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

2. Stranke u postupku

Na temelju članka 39. stavak 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95 i 37/03) stranke u ovom postupku su: Predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine, kao podnositelj zahtjeva i Parlament Federacije Bosne i Hercegovine – Zastupnički dom i Dom naroda, kao donositelj osporenog zakona.

Sukladno članku IV.C.10.(2) a) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine podnositelj zahtjeva je ovlaštena osoba za podnošenje zahtjeva.

3. Bitni navodi podnositelja zahtjeva

Podnositelj zahtjeva je naveo da su člankom 2. stavak 7. pripadnici vojnih formacija Narodne obrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna isključeni iz prava predviđenih osporenim zakonom i dodijeljeno im je svojstvo građanskih osoba protivno obilježjima takvih osoba danih u Četvrtoj ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata, koje svojstvo imaju "građanske osobe koje ne učestvuju u neprijateljstvima i koje se ne odaju nikakvoj djelatnosti vojničke prirode". Ističe da navedena odredba osporenog zakona nije u suglasnosti s člankom II.A.2.(1) c) i d) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, koji svim osobama na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine jamči jednakost pred zakonom i zabranjuje svaku diskriminaciju utemeljenu na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji

ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu. Nadalje se navodi da je člankom 2. Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/04) definiran pojam branitelja za koji je Ustavni sud Federacije, u Presudi broj U-22/04 od 4. svibnja 2005. godine utvrdio da nije sukladan Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, jer navedenim člankom pripadnici oružanih formacija Narodne obrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna, kao i članovi njihovih obitelji nisu tretirani na jednak način kao i pripadnici drugih oružanih formacija koje su u relevantnom periodu bile u istom ili sličnom položaju, što predstavlja povredu prava na jednakost pred zakonom i odredbi o zabrani diskriminacije. Koristeći mogućnost danu u navedenoj presudi Ustavnog suda Federacije da usuglasi osporeni zakon sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je člankom 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/07) dopunio postojeći članak 2. sa stavkom 7. i izričito iz prava predviđenih odredbama osporenog zakona isključio pripadnike tzv. Narodne obrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna i propisao da se za njih i članove njihovih obitelji prava uređuju Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji s djecom. Time je, po mišljenju podnositelja zahtjeva, Parlament Federacije isključujući pripadnike tzv. Narodne obrane Autonomne pokrajine Zapadna Bosna i članove njihovih obitelji iz prava predviđenih odredbama osporenog zakona diskriminirao osobe iz različitih vojnih formacija koje su u relevantnom periodu bile u istom ili sličnom položaju, kakav je stav bio zauzet i u navedenoj presudi Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

Podnositelj zahtjeva osporava članak 35. stavak 1. kojim se propisuje da prava prema osporenom zakonu koja se stiču na temelju rane, ozljede, oboljenja, odnosno pogoršanja oboljenja zastarijevaju po proteku prekluzivnog roka zastare od tri godine od dana stupanja na snagu zakona odnosno od dana nastanka rane, ozljede, oboljenja ili pogoršanja oboljenja, tako da je, po njegovom mišljenju, istekom ovog roka onemogućeno uvođenje u ova prava, što nije u suglasnosti s odredbama članka II.A.(1) c) i n) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Europskom socijalnom poveljom i Međunarodnim sporazumom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i drugim međunarodnim dokumentima. Podnositelj zahtjeva je mišljenja da odredba stavka 1. članka 35. osporenog zakona bez objektivnog i razumnog opravdanja ne ostavlja mogućnost svim pripadnicima Oružanih snaga da u slučaju invalidnosti uzrokovane ranom ili oboljenjem ostvare ista prava, jer pripadnik Oružanih snaga koji je ranjen ili obolio vršeci vojnu dužnost u cilju obrane i kod koga se nakon 2007. godine kao posljedica ranjavanja ili oboljenja manifestira nepovoljan odnos tjelesnih i duševnih sposobnosti na svakodnevne obveze, neće moći ostvariti prava iz socijalne brige predviđene osporenim zakonom. Također ukazuje i na činjenicu da se psihički poremećaji, kao bolesti koje nastaju poslije određene traume, kao što je posttraumatski stresni poremećaj, mogu manifestirati i nakon protoka dugog niza godina poslije stradanja. Nadalje, podnositelj zahtjeva ukazuje i na činjenicu da je dio braniteljske populacije, koji je zadobio teže tjelesne traume, uz pomoć međunarodnih organizacija izmješten na liječenje i oporavak u druge države, te tjelesno nisu bili u mogućnosti prekinuti rok zastare i podnijeti zahtjev u zakonski predviđenom roku. Po mišljenju podnositelja zahtjeva, nesporna je obveza države da sukladno međunarodnim instrumentima osigura socijalnu zaštitu i brigu svim osobama i da za vremensko ograničavanje ostvarivanja tih prava ne postoji razumno opravdanje.